

22 Mayıs 1946
ÇARŞAMBA

BU SAYIDA

SAYI
18
20 Kuruş

Gayemiz, millî ve insanî kültüre hizmettir.

Varı Yok Gösterenlere Cevap!

Türkiyede emeğinin kira bedelinden başka geliri olmıyanların sayısı en az 12 milyondur

Bu muazzam emekci halk kütlesinin cemiyet içindeki rolünü, sınıfı varlığını, kültür ve refah haklarını inkâr etmenin devekuşuvarî gizlenmekten ne farkı vardır?

Avukat
ESAT ADİL

İlm, gerçeği yayar, politika ise işine geleni söyler. Bu bakımdan, Türkiyede sınıflaşma olmadığını, sınıf tezatları diye bir şey bulunmadığını, Türk milletinin «imtiyazsız, sınıfsız bir millet» halinde yaşaya geldiğini ileri sürenler, bu yalana gerçek süsü verenler ve bu sahte gerçeği de maske edenleri düşman sayanlar sadece politika madrabazlığı ile geçinenlerdir. Onların lâfü güzafının ilmî gerçeklerle hiç bir ilgisi yoktur.

Gün'ün geçen haftaki baş yazısında da açıkladığımız gibi, «imtiyazsızlık» hukukça nazarî bir eşitliktir. Böyle bir eşitlik fransız ihtilâlinden sonra bütün milletlerin ana yasalarında yer almıştır. İşin garibi şu ki, sınıflar arası tezatlar, boğuşmalar işte asıl bu fertler arası eşitliğinin hukukça kaideleştirilip kanun haline getirilişinden sonra keskinleşmiş, emperyalist sistemli istismarcılıkta asıl bu hukukça ve milletler arası eşitliğin ilânından sonra azgınlaşmıştır.

Görülüyor ki, sınıflı cemiyetlerdeki hukukca eşitlik lâfı, ekonomik iktidar imtiyazcılığının yüzünü gizliyen bir maskeden başka bir şey değildir.

Her hangi demokrat ve sınıflı bir cemiyetteki refah seviyesinin diğerinden yüksek veya düşük oluşu; istismar edilenlerle, istismar edenler arasındaki mücadele ve tezatları ayarlıyan bir ölçü olmaktan ziyade iktisadî istismar mekanizmasının servet kaynakları üzerinde henüz tam isabetle monte edilemediğini gösterir.

Meselâ Amerikan porleteryasının Türk proleteryasından çok daha üstün bir refah seviyesine ulaşmış görünmesi, Amerikan sosyetesindeki sınıf mücadelesini gevşetici bir sebep olarak ileri sürülemez. Çünkü istismarcı sınıfın refah seviyesi de o nisbette yüksek ve aşırıdır. Mücadelenin varlığını ve azgınlığını ardi arası kesilmiyen milyonluk grevlerle ispat etmek pek kolaydır. Sınıf mücadelesini gevşetmekte Amerikan demokrasisinin gelişmesi ile herhangi bir faşist baskısı arasında netice bakımından hiç bir fark yoktur. Çünkü her ikisinin de gayesi istismarcı sistemi daha iyi organize etmekten ibarettir ve yine her ikisi de hem sınıflı cemiyeti korumak, hem sınıf tezatlarını afyonlamak, uyuşturmak davasındadır. Bu müşterek gayeye biri şiddet ve itisaf metodu ile, diğeri de hileli hürriyet yolu ile erişmek niyetindedir.

Türk sosyetesine gelince; bizde derebeylik istismar çarkının dişleri pek aşınmış olduğundan, onun yerine daha modern bir istismar çarkı yerleştirilmiş bulumaktadır. Kapitalist oligarşinin Türk sosyetesinde henüz gelişmemiş olduğunu ileri sürerek, Türk sosyetesinde sınıflar arası tezat ve istismar azgınlığı bulunmadığını zannedenleri son derece yanlış bir görüşe saplanmış olmakla töhmetlendirebiliriz. Bunlar, hem Türkiyenin yarı müstemleke halinde yabancı kapitalist oligarşisim istismarına sahne oluş devresini hatırlamamakta, hem de iç istismar mekanizmasının hususiyetlerini bilmez görünmektedirler.

Devlet kapitalizminin iç ve dış kapitalist oligarşisile nasıl bir işbirliği edegeldiğini ve Türk proleteryasının gerek şehirlerde, gerek köylerde hâlâ nasıl bir istismar mevzuu olduğunu ispat etmek için, en düşük hayat şartları içinde yaşıyan Türk proleteryası sayısının on iki milyondan aşağı olmadığını söyliyebiliriz. El ve kafa emeğinin kirasından başka hiç bir geliri olmıyan bu iki buçuk milyona yakın ailenin hemen yanı başında, küçücük sermayesi veya toprağı ile emeğini birleştiren ve yarı proleterya halinde yaşıyanları da bu yekûna eklersek Türkiyenin tam ve yarı proleteri on beş milyonu aşar.

Tamamiyle istismar edilen bu on beş milyonluk emekci halk kütlesinin karşısında hâlâ sınıfsızlık, ve imtiyazlılık palavrası savuranların, başını kuma sokmakla vücudunu da gizliyebildiğini sanan devekuşlarından bizce hiç bir farkı yoktur.

Gerçek olan, bu on beş milyonluk kütlenin var oluşu ve tamamile istismar edilmekte oluşudur. Kapitalist ve emperyalist nizamın kara sevdalısı olan sayın baş muharrir Hüseyin Cahit Yalçın ve onun peykleri «bu dilsiz hakikat» karşısında bilmem ne buyururlar?

Ahmet Haşimden Refik Şevket İnceye bir mektup

O zamanlar henüz ilk okulun beşinci sınıfındaydım. Şişman bir hocamız vardı. Bize bir takım şarkılar öğretirdi. Hafızam zayıf olduğu için, öğrettiği bir yığın şarkıyı şimdi maalesef unutmuş bulunuyorum.

Yalnız unutamadığım, unutamıyacağım bir şarkı var ki, onun bir kıt'asını size de sunayım okuyucularım:

«Sen ne güzel bulursun,
Gezsen Anadoluyu,
Dertlerden kurtulursun,
Gezsen Anadoluyu».

Hazırlayan: **Mehmet AC.**

★

Karnı tok, gözü kör, vicdanı rahat As lanlı maslanlı kitaplar şairi! Beni iyi dinle ve kulağını aç. Senin, Alemi Fildişi kuleden seyreden AHMET HAŞİMİN bile Anadoluyu senin gibi görmemiş... Ve dünyanın en büyük yalanını savurmamış şiir diye.. Gözlerini 4 üstü namütenâhi kerre aç, bak Dostu Refik Şevket İnce'ye Niğdeden 3-9-1933 yılında yazdığı mektupta neler yazmış:

«... Gördüğüm Anadolu hakkında bilmem sana ne yazayım? Evvelâ bu kıtayı arazide kimler yaşıyor? Görülen harabelerin banisi hangi cins mahlûkâttır? Bunu, koy ve kasaba diye gördüğümüz renksiz harabe yığınlarına bakıp anlamak asla mümkün olmamıştır. Anadolu köylüsünü tasnifi mahlûkatta karıncalar nebine ithal etmeli fikrindeyim. Gündüz ağaçsızlıktan dolayı müthiş bir güneş altında yanan ve gece en güzel yıldızlar altında bütün böceklerinin namütenahi sesleriyle uzanıp giden bu araziden herhangi saat geçilmiş olsa yalnız yiyeceğini tedarikle meşgul, (gıda) fikri sabitiyle sersemleşmiş, neş'esiz ve yorgun bir insaniyetin mesai müşkülesine tesadüf olunur. Sanki, cehennemi bir furun karşısından yeni ayrılmış gibi yüzleri kıpkırmızı, dudakları çatlak, elleri kuruyup siyahlaşan bütün bu insanlar ya maddei gıdaiyeyi biçmekle, ya onu taşımakla, ya onu savurmakla veyahut onu metharlerine doğru çekip götürmekle meşgûl görünür. Tıpkı karıncalar gibi, tıpkı karıncalar gibi...

Fakat boğazlarının karına olarak aklın bütün melekâtını red ve iptal eden bu adamların boğazı da memnun etmekten pek uzak bulundukları en zenginlerinin evinde geçirilen bir gecenin sabahında, nefis bir yemek diye sofraya getirilen su ile pişmiş merhus bir fasulyanın barsaklarda tevdit ettiği gazat ve ıstırabat ile uyanılıp da anlaşıldığı zaman, bu akılsız kardeşlerin maksatsız hayatına, boşa giden gülâne mesaisine karşı derin bir elem duymamak kabil değildir. Refik; Ankarada, Almanya İmparatorunun Anadolu hastalıklarını tetkik etmek üzere gönderdiği bir heyeti tıbbiyenin bazı büyük rütbeli erkânı ile görüştüm. Bunlar, bir seneden beri her gelen hastayı ücretsiz muayene etmek ve mümkün olduğu kadar tetkikatlarının sıhhatli eşhas üzerinde (mektep talebesi gibi) yapmak suretiyle şunu anlamışlardır ki, Anadolu Türklerinin karınları kurtlarla mahmûl ve kanları bu kurtların ifraz ettiği tüfeyliyat ile meşbu bulunuyor. Cinci, yakın bir inkiraz ile tehdit eden bu halin sebebi ne imiş bilir misin? Noksanı Tagaddi...

Her ne kadar garip görünse de Anadolu Türkleri henüz ekmek imalinden bile bihaberdirler. Yedikleri mayasız bir yufkadır ki, ne olduğunu yiyenlerin midesine bir sormalı.

Bilâ istisna vasıtai cerleri kağnıdır. Ellerinde esir olan öküzler ve bu neviden hayvanat için en zalim bir muhayyilenin bile icadından aciz kalabileceği - bununla beraber bati, dar ve maksada gayri salih bu alet-hiç şüphe yok ki, devri haceri keşfiyat ve alâtındandır. Kağnı bir araba değil, fakat hayvana yapışıp onun ana sırî hafiyyeyi hayatına hortumunu sokan ve bu suretle kanını ve canını çeken bir canavardır. Uzaktan görüldüğü zaman heyeti umumiyesiyle bir arabadan ziyade azim ve hevlengiz bir karafatma hissini veren ve tarihe aşina bir göz için üzerindeki uzun deyneği ve ayakta duran arabacısı ile Dara ve Keyhüsrev devirlerine ait taşlar üstünde menkûş iptidai arabaları hatırlatan bu kağnıların boyunduruğu altında masum hayvanatın çektiği azabı gördükçe onu sevkeden asude köylünün insanlar gibi bir ruhu olup olmadığından şüphe ettim.

Haşim, Anadoluyu sevmemiş "beyefendi,, tavrile ondan iğreniyor. Bu onun ezeli gafletine uygundur. Ama şu yazıda da hakikatın hissesi çoktur.

Anadoluluların beceriksizliği ancak öküz tezeğini istimalde ve onu kabili istifade bir hale sokmak için buldukları çarelerin tenevvüünde görülür. Tezeğin bu adamlar nezdindeki kıymeti şayanı hayrettir. Sürülen mer'aya çıkarken veyahut akşam şehre girerken kadın ve çocuk gözleri bir nokta ziyaya cezbedilmiş gibi öküz kıçlarından bir saniye dikkatlerini ayırmıyarak ve yüzlerce rakipten geri kalmak korkusuyla seri adımlarla koşarak, öküz götünden düşen en ufak girambaha bok parçasını toplamak üzere dirseklerine kadar bulaşık elleri ve hırstan hadekaları fırlamış gözleriyle yere kapanırlar. Bu boklar toplanır, sepetlere doldurulur, evlere cem ettirilir ve nihayet bir altın hamiresi yuğurur gibi, altın gerdanlıklı genç kadınlar beyaz kollariyle onu yuğururlar ve muntazam yuvarlaklı haline koyup kurumak üzere duvarlara yapıştırırlar. Anadolu'nun bütün duvarları bu öküz müzahrefatiyle sıbalıdır. Bütün havalarında o rayiha teneffüs olunur. Yemekleri sütleri ekmekleri hep tezek dumanının kokusu ile ele alınmaz bir haldedir. Eski Mısırlılardan ziyade Anadolu'lar Apis öküzüne hürmet etmeliydi. Öküz, burada hatı umumiyenin zembereğidir.

Evlerine gelince onlar da öyle: Duvarlar yontulmamış alelâde taşların, çalı çırpının leylek yuvasına olduğu gibi, gelişi güzel dizilmesinden hasıl olmuştur. Odalar çamurların bir (okunamamıştır) haline getirilmiştir. Baca nedir bilir misin? Dibi kırık bir testi... Kızılırmak havalisinde büsbütün hane inşasından da feragat ederek, toprağın mahiyeti hususiyesinden bilistifade dağları oymakla vücuda getirdikleri mağaralar içinde kuşlar gibi imranı hayat ederler. Nevşehirden yarım saat beride (Güvercinlik) namında kovuklardan müteşekkil bir köy vardır ki, hakikaten ancak bir güvercinlik olmıya şayan bir köydür.

Anadolu, külliyen temizlikten mahrumdur. Sakallı Celâl'in dediği gibi en nefis bir icatları olan yoğurt bile pislik mahsulünden başka bir şey değildir. Kaynamış süte kirli bir demir parçası yahut eski bir gümüş para atılsa sütün derhal yoğurda inkilâp edeceğini sen de bilirsin.

Anadolu, hemen serapa firengilidir. Anadolulular güzelliği de bozulmuştur. Bir köy, bir kasaba veya bir şehrin kalabalığına bakılsa heyeti umumiyede o kadar topal, topalların o kadar muhtelif envaı o kadar cüce kanbur, kör ve çolak görülür ki: insan şekli eşyayı bozan muhaddep bir camla etrafa bakıyorum zanneder. Mamafih, güzel oldukları zaman da, güzelliklerinin emsalsiz olduğunu itiraf etmeli. Siyah derin ve titretici gözlerle insana bakan, şalvarlı, mevzun Anadolu kadınları: sizleri nasıl unutacağım? Gençleri, insanın bazan en mükemmel nümunesini temsil ederler. Fakat bunlar nadirattandır. Refik. Anadolular hakkında sana daha çok yazacak şeyler varsa da mektuba gülünç bir makale süsü vermemek için bu bahsi burada kesiyorum. Anadolu seyahati artık benim için nihayet buluyor demektir. Bundan da mahzun değilim......»

Tekâmül ve müsavat

Tekâmülle müsavat arasında bir tezat olup olmadığı meselesi üzerinde durmak istiyoruz. Son günlerde bu iki mefhum arasındaki münasebet tam bir «demagoji» ye dökülmüş bulunuyor.

«Tekâmül» deyimi daima «daha mükemmele ulaşmak» manasını ifade etmeyip çoğu kere de «değişme» manasını ifade eder. Binaenaleyh önemli olan nokta tekâmülün ne zaman «mükemmele varma» ne zaman da «değişme» anlamında kullanıldığıdır. Bütün tekâmüller birer değişme iseler de, bütün değişmeler birer tekâmül (daha mükemmele gidiş) değildir. Almanya ve Italyada Faşizmş sosyal bünye içinde bir «değişme» idi ise de bunun «tekâmül» olmadığı meydandadır. Şu halde cemiyetlerin mütemadî oluş haline «tekâmül» değil de «değişme» mi diyeceğiz? Hayır! Burada önem verdiğimiz mesele «değişme»yi doğrudan doğruya «mükemmele gidiş» olarak anlayan ve bu suretle faşizm gibi irtica hadiselerine «tekâmül» diyenlerin hatasını meydana vurmaktır.

Sosyal tekâmülün Nietzche tarafından izah edilen ve esası bir çok mistik cereyanlarda bulunan bir «ebedî dönüş» yani dairevî olmadığı ne kadar hakikat ise, tam bir müstakim olmadığı da öylece bir hakikattır. Tekâmülün daima «ileri doğru» (1) olduğu insanlığın tarihinden sarih olarak istidlâl edilebilir. Ancak ileri doğru olmanın mutlaka müstakim üzere bulunmadığı da yine insanlığın tarihinden istidlâl edilir. Cemiyetlerin liberal ekonomiden sosyalist ekonomiye doğru tekâmül ettikleri bir sırada korkunç bir irtica olan faşizmin belirip yayılmaya çalışması tekâmülün ileriye doğru olan istikametinin düz bir hat değil zıkzaklı bir hat olduğunu-bize en yakın actuel bir misal teşkil ettiği için faşizmi alıyorum - göstermektedir. Bu tıpkı denize doğru akan bir ırmağın kavisler, zikzaklar çizmesi gibidir. Bununla beraber nehir hiç bir zaman tersine, yani membaına doğru değil ileriye denize doğru gider. Faşizm ve bütün irtica hareketleri tekâmül nehrinin kavislerinden biri yani genel istikamete aykırı olarak neticesiz bir «geriye dönüş» cehdidir. Binaenaleyh cemiyetlerin umumî oluş hali hiç şübhesiz bir «daha mükemmele gidiş» tir. Fakat bu genel «mükemmele gidiş» bütünü içinde kendilerine sadece «değişme» diyebileceğimiz bir takım «kavisler» vardır. Her irtica hareketi genel istikameti ileriye doğru olan tekâmül vetiresinde bir kavis, yani genel istikamete mukavemet ederek aksi istikamete doğru dönmek isteyen neticesiz bir cehittir. İşte «insanlar hadiseleri geciktirebilir, fakat onları değiştiremez» diyen tarihî maddecilik bu büyük hakikati ifade etmiş oluyor. Irtica hareketleri, beşeri bütün imkân ve kuvvetlerle mücehhez oldukları zaman bile genel tekâmül nehrinde ancak bir kavis yaparak işi bir müddet geciktirmekten başka hiçbir şey başaramazlar.

> **"İnsanlar hâdiseleri geciktirebilir, fakat değiştiremez,, Bir softa bozuntusunun yaygarası: "Tekâmül müsavatı yıkar!,,**

Tekâmül esası ve asli itibarile ileriye doğru bir değişmedir. Fakat bu «bütü»ün içinde muvakkat geriye doğru değişmeler de vardır. Bu sonuncu değişmeler, ana değişme'nin bütünlüğü içinde bulunduklarından onun daimiliğinde kaybolan muvakkatliklerdirler.

Şu halde, ileriye doğru olan daimî değişmeye tekâmül; geriye doğru olan muvakkat değişmeye irtica diyebiliriz. Birincisi insan iradesini kuşatan tabiî bir oluş ikincisi insan iradesinin kuşattığı ferdî beya maşerî bir zorlamadır.

(Bu zorlamanın mutlaka ferdî olması icabetmez. Alamanyada olduğu gibi zorlama bütün bir kavim tarafından desteklenebilir. Irtica hareketleri faşizm gibi kanlı, işkenceli ve medeniyeti tahrip edici oldukları halde bütün bir kavim tarafından desteklenirlerse bundan «maşerî suç» diyebileceğimiz manası faşizmden sonra anlaşılmaya başlamış olan yeni bir hukuk ve sosyoloji problemi de doğar.)

Şimdiye kadar yürütülen fikirlerden sonra; tam bir demagoji yaparak ve değişmeyi behemehal «mükemmele gidiş» manasında anlar görünerek faşizm gibi irtica hareketlerine «mükemmele gidiş» diyen ilim sarraflarının oyunu yeter derecede anlaşılmıştır sanirim.

Ancak mükemmele gidişin, izafî olduğunu ve ancak bir evvelki safhaya nisbetle bir sonrakinin mükemmelliğinden, bahsedilebileceği de hatırdan çıkarılmamalıdır: Insanlığın tarihinde Rönesan, Ortaçağa nazaran «daha mükemmel» dir. Bu noktada takvim zamanile değil de Sosyolojik zamanla düşünülünce mükemmelliğin evvellik - sonralık ile ilgili bulunmadığı da muhakkaktır. Filhakika, bu gün Avustralyada yaşayan bir klânı, eski Yunan'dan sonra gelmiştir diye Yunandan daha ileri saymak mümkün değildir. (x) Cemiyetlerin tekâmülünde ölçü takvim zamanı değil sosyolojik zamandır. Takvim zamanile sosyolojik zamanın paralel olduğu, birleştiği noktalar çok olduğu gibi ayrıldığı noktalar da pek çoktur.

Insan cemiyetinin tekâmülle başarmağa çalıştığı realitelerden biri müsavattır. Biyolojik tekâmülü ve Spencer'in sakatlıkları çoktandır anlaşılmış olan tekâmülcü felsefesini ele alarak - bilhassa Darwin'e istinaden - «mademki tekâmül zayıfların kuvvetliler tarafından ezilmesini» zarurî kılıyor şu halde tekâmülün mevcudiyeti müsavatı imkânsız kılar, korkunç hatasına gelince:

Cemiyetle tabiat mütemadî ve karşılıklı bir mücadele içinde bulunurlar. Sosyal realite ile fizikî realite arasındaki bu hiç kesilmeyen kavga insanoğlu ile tabiat kuvvetleri arasındaki kavgadır. Tabiat kuvvetlerinin ağır baskısı altında bulunmuş olan ilk insan ancak sosyal teşkilâtı kuvvetlendirmek sayesinde tabiata karşı koyabileceğini anlamış ve o yolda yürümüştür. Soğuğa ve sıcağa karşı bir ev, vahşî hayvanlardan korunmak için bir alet, gıdasını sağlamak için tehlikeli av partileri v.s. yapmış olan insan maksatlarında muvaffak olduğu anda tabiatı, tabiatın, onu en can alacak yerinden yıkabilecek olan en korkunç kuvvetlerini kısmen yenmiş oluyordu. Fizik kuvvetlerle insanın sosyal kuvvetleri arasında cereyan eden karşılıklı çatışma, tabiatin mekanik ve insanın şuurlu bünyesi arasında devam edip gider. Tabiatın zayıfları ezip ortadan kaldırmasına karşılık cemiyet zayıfları korumak için darülacezeler, şefkat ve hayır kurumları, ianeler, v.s. tesis etmiştir. Bu cemiyetle tabiat arasındaki tezadın başka bir görünüşüdür.

Tabiatın, durmadan müsavatı imkânsız kıldığı kabul edilse bile - ki bu da ayrı bir inceleme konusudur — insanın durmadan müsavatı tahakkuk ettirmeğe çalıştığı sarih bir hakikattır. Müsavat sosyal bir realite haline gelinceye kadar dinlerde, ütopyalarda, hayalî sosyalizmde, ahlâk felsefelerinde her devirde belirmiş; tarih boyunca isyanlar, ihtilâller ve çeşitli mücadelelerle durmadan devam etmiştir. Max Beer'in «Sosyalizmin ve Sosyal mücadelelerin umumî tarihi» adlı eseri insanlığı her devirde işgal etmiş olan müsavat endişesinin derin toplu bir besikasıdır. Nihayet Fransız ihtilâlile Hukuk sahasında tahakkuk eden müsavat, Karl Marx'tan beri de ekonomi sahasında tahakkuk yoluna girerek evvelâ S.S.C.B. de sosyal nizamın esası haline gelmiştir. Böylece tekâmülün olduğu yerde müsavat bulunmamak şöyle dursun tam

Hasan Tanrıkut

(Devamı 11 inci sayfada)

Sosyalist müsavat

İş ve emek müsavatı nedir?

Yazan : Behçet ATILGAN

Müsavat, yevmiye müsavatı şeklinde olursa müsavat değil, müsavatsızlık olur. İşçi sınıfının özlediği müsavat ve küçük burjuvanın sahte müsavatçılığı

Fransız inkılâbının ideolojik yapısını (Hürriyet, Müsavat, Adâlet Kardeşlik) prensibleri teşkil ediyordu. Bu prensibler o zaman tamamile açık bir mâna taşımıyorlardı. Bu prensibler zamanla, burjuvazinin inkişafına müvazi olarak muayyen şekiller aldılar. Hürriyet prensibini başka bir yazımızda incelemek üzere, şimdilik günün mevzuu olmak itibarile müsavat prensibi üzerinde durmak istiyoruz.

Fransız inkılâbında müsavatcılar birliğini kuran Babeuf ve arkadaşları, müsavattan; ayni mikdar yevmiye ve standart hayat şeklini müdafaa ediyorlardı. Bu tez, hayali sosyalistler tarafından da bir hayli sevilmiş ve tutulmuştu. Ezcümle, R. Owen'in tasavvur ettiği; Icarie komünist sosyetesinin Ana yasa'sında da durum bu şekilde idi. Bu Ana yasa'da: bu husus «herkes ayni yemeği yiyecek, hiç bir yemeğe karşı istikrâh hissi beslemiyecek, herkes ayni işi devrî olarak yapacak, yani bir devrî iş bölümü hüküm sürecekti» şeklinde ifadelendirilmiştir.

Bu tezler kısmen 1871 Paris komünasında bir kısım komünaristler tarafından terviç edildi.

Bolşevik ihtilalinde de bazı komünistler; bu teze meyl ederek; devri iş bölümü sistemini; ayni miktar yevmiyeyi müdafaa ettiler. Lenin komünizmin çocukluk devri hastalığı adıyla sıfatlandırdığı bu şekil, sosyalizmin en son ilmi tezahürü müsavatçılığın; Marksizimle bugünkü safhasında bir ilgisi, ve bir münasebeti olmadığını; bu tezin tamamile bir küçük burjuva görüşü olduğunu, işçi sınıfının bugünkü marksist davasiyle bir münasebeti bulunmadığını ilmi olarak izah etmiştir.

O halde; işçi sınıfı müsavatcılığı nedir?

Bunu izah için Marks'ın, Engels'in, Lenin'in ekonomik prensiblerini hatırlamamız lâzımdır. Malûmdur ki Marks değer teorişi'ni işe bağlamaktadır. gerek Türkçede ve gerek Fransızca'da tek kelime halinde ifade edilen iş için, Almanca'da bir birinden farklı iki kelime vardır. Arbeit, Werk; Rusçada da bu şekilde iki kelime vardır. Trud, Robot, biz yazılarımızda Almanların Arbeit, Rus'ların Robot kelimelerini karşılık olarak iş ve Alman'ların Werk ve Ruslar'ın Trud kelimelerini Emek suretile ifade edeceğiz. Emek, insan'ın fizik bünyesinde mevcut olan kuvvetin muayyen bir şekilde harcanmasıdır. Ve iş ise. **bu muayyen Emek'in bir gaye üzerine yani doğrudan doğruya veya dolayısıyla istihsale yatırılmasıdır.**

Şimdi değer teorisini kısaca anlatalım:

Marks, Değer teorisini işe bağlamaktadır. İşin maddî ölçüsü zamandır. Fakat unutmayalım ki, bu zamanla ölçüleni basit iştir. Halbuki bir Emteanın değeri-ki buna iş gücü de dahildir - ona harcanan içtimaiyen basit işlerin yekûnu ile ölçülür. İçtimaiyen basit işlerin yekûnunu tasrih edişimizin sebebi şudur: Meselâ: Köylü tarlasından pazara malı, yolu dolaştırarak getirse yani üç günde kat edilecek bir yolu on günde katetse o Emteanın değeri on gün üzerinden olmaz. İçtimaî olan tarafı onun üç günlük olmasıdır. Keza, bir avcı dağa çıksa ve iki saatta ve, meselâ nadir bulunan beyaz bir Tilki vursa bu Tilkinin derisi değeri iki saatlik iş gücü değildir. Buna şimdiye kadar gerek kendisinin ve gerek diğer avcuların dağa çıkıp boş geldikleri günlerde harcanan emek'ide katmak lâzımdır. Değeri bu şekilde tarif ettikten sonra bunu bir maddî misal ile açıklayalım: Bir kunduracı bir kundurayı üç günde yapsın bir hamal da üç gün bir eşyayı mavnadan karaya çıkarsın ilk nazarda bu işler arasında maddî zaman bakımından bir müsavat vardır. Her ikisi de üç günde yapılmıştır. Halbuki hakikat böyle değildir. Kunduracının yaptığı kundura ile hamal'ın taşıdığı yük arasında bir muadelet Marksizme göre yoktur. Zira: Kunduracı o kundurayı üç günde yapabilmesi için 1 — iki, üç sene bir çıraklık devresi geçirmiştir. 2 — Muayyen bir takım aletler kullanmıştır. Yani kunduracının işi basit bir iş değildir. Mürekkeptir.

Fakat, bu mürekkep işi, basit işe irca mümkündür. Şöyleki kunduracı, vasati olarak yirmi sene iş yapabilsin! bu takdirde çıraklık müddetini iki sene kabul edersek çıraklıkta geçen müddeti beher güne; 2/20 nisbeti üzerine isabet eder. Yani 1/10 iş günü eder. Üç gün çalıştığına göre 3x24/10=7.2 saat eder. Sonra bu işte kullandığı aletler ve vasıtalarında meselâ: 20 günde yapıldığını kabul edelim. Bunların da çalışma miadı meselâ: 2 sene olsun bu takdirde bu aletlerin bir güne isabet eden mikdarı 20/2x360 = 1/36 üç gün çalıştığına göre 3x24/36 = 2 saat etmiş olur.

O halde kunduracının üç günde yaptığı iş şöyle bir safha göstermiş olacaktır.

	Gün	Saat	dakika
Kunduracının harcadığı emek miktarı	3	00	00
Kunduracının teknik bilgisinin karşılığı emek miktarı		7	12
Kunduracının teknik vasıtaları karşılığı emek miktarı		2	00
Yekûn	3	9	12

Demek oluyor ki, kunduracının üç günlük emek'i, hamal'ın üç gün dokuz saat on iki dakika çalışmasına muadilmiş. Buna karşı, kunduracının üç gün çalışma karşılığı alacağı yebmiye hamal'ın üç gün dokuz saat on iki dakika çalışması halinde alacağı miktara müsavi olması lâzımdır ki, sosyalist müsavatta budur.

Buna mukabil, meselâ: bir doktorun, bir saatlik işini yani bu işte harcadığı emek'i de bir basit emek'e irca etmek mümkündür.

Şöyle ki, doktorun o işi yapabilmesi, on yedi senelik bir tahsile, ve insaniyetin şu kadar senelik bir tecrübesine, ve şu kadar teknik vasıtaya bağlıdır ki, bunları basit emek'e irca mümkündür. Bu vaziyetler karşısında hatıra şu sualler gelebilir:

1 — Kafa ile, kol ile veya insan vücudünün muhtelif azalarile yapılan işler arasında bir müadelet olabilir.

2 — Her işte vaki psikolojik yorgunluk aynı mıdır? Ilh... şüphe yok ki, deniz suyunda, bir köprü ayağında veya bir kanalizasyonda harcanan basit emekle, bir tayyarede veya bir sinema kişesinde harcanan basit emek arasında müddet bakımından bir muadelet mevcut değildir. Fakat bunları muayyen bir emsal ile muadil kılma mümkündür. Şöyle ki:

Fizik'de kudretlerin bir birine istihalesi bir kanun halindedir. Mayer ve Jul bunların muadelet emsalini bulmuştur.

Meselâ: Haraki kudretin hararete inkılâbı 1/4.2 gibi. diğer kudretlerde de bu muadelet fizik rakkamlarla ölçülmüştür. Her işteki yorgunluğa gelince, bu yorgunlukta meselâ Witanberg Psiko teknik mektebi tarafından ölçülmüştür. Bu da insanın çıkardığı CO2 ile ölçülür. Zira yorgunluk insandaki Emoglobinin yanması oksid dö Emoglobine inkılâb etmesi derecesine bağlıdır. İşte bu muadelet şekli üzerinde Sov-

(Devamı 11 inci sayfada)

Sosyetenin inkişafı ve tarihi materyalizm

Atomun parçalanmasını materyalizmin iflâsı diye alkışlıyan insanlar! Siz ne kadar zayıfsınız ki, kolaycacık bir o tarafa, bir bu tarafa yalpalarsınız. Veyl, Marx'ın verdiği kızmetli hediyeden bihaber tarih bilginlerine!

II

Fehmi Yazıcı

Bundan önceki yazımızda, muhtelif tarih felsefelerine kısaca temas ederek, bunların, tarihî hadiseleri izahda bir değer, yeter bir değer taşımadıklarını anlatmaya çalıştık. Tarihî Mataryalizm hakkındaki bu yazımızla, aynı zamanda bu cihet daha iyi belirmiş olacaktır.

Tarihi Mataryalizm; diyalektik mataryalizm prensiplerinin, cemiyet hadiselerinin ve tarihinin tetkikine, teşmil ve tatbik olunmak suretiyle izah olunmasıdır. Demek ki, tarihî mataryalizmi kavramak, ancak diyalektik mataryalizmi bilmekle mümkün olacaktır.

Kısaca söyliyelim: Diyalektik mataryalizm; bir bütünlük arzeden, tabiat hadiselerini, münasebet ve şartları içerisinde ele alarak, onların, bünyesinde mevcut tezadların çarpışması yolu ile nasıl hareket ve değişme halinde olduklarını, kemmî teraküm sonunda nasıl keyfiyete inkilâp ettiklerini, tesbit eden metoddur.

Tarihî mataryalizm ise; aynı yoldan, aynı şekilde, tarih hadiselerini tetkik ve izah eden ilimdir. Yukarıda, diyalektik mataryalizm hakkındaki tarifimizde geçen tabiat kelimeleri yerine cmiyet beyahut tarih kelimelerini koyduğumuz zaman, tarihî mataryalizmin bir tarifini elde etmiş oluruz.

Şu noktaya dikkat olunmalıdır ki; Diyalektik mataryalizm; nasıl, tabiatı ve tabiatta olanı biteni olduğu gibi, hariçten bir şey katmaksızın, anlamak ve anlatmaktan başka bir şey değilse; tarihî mataryalizm de, cemiyet hadiselerini, oldukları şekilde, hariçten bir şey katmadan, görmeğe ve anlatmaya çalışmaktadır. Bu bakımdan, tarih felsefeleri arasında içtimaî kanunları tesbit etmekle yalnız tarihî mataryalizm ilmî bir değer kazanmıştır.

Nasıl ki; diyalektik mataryalizme göre, madde, tabiat, şuurumuzun dışında, ondan müstakil, opjektif bir realite olarak, ihtisaslarımızın ve şuurumuzun kaynağını teşkil ediyorsa ve şuurumuz maddenin bir inikası, ve inkişafında ulaştığı bir tekamül derecesini temsil ediyorsa; tarihî matarvalizme göre de, cemiyetin maddî yapısı ve varlığı da opjektif bir realite olarak mevcut olup, cemiyetin ruhî ve fikrî hayatı bu opjektif realitenin inikâsından ibarettir ve ondan çıkmadır. Bu izahımızdan sonra, tarihî mataryalizm ile daha yakından temasa gelebiliriz. Şöyle ki:

Tarihî mataryalizme göre; cemiyetin, maddî hayat şartlarının sistemi içerisinde, çehresini, içtimaî kuruluşunu, karakter ve mahiyetini, fikriyatını, başka bir rejime doğru, inkişaf ve inkilâbını tayin eden ilk esas kuvvet «ISTIHSAL ÂLETLERİ» dir. Istihsal âletleriyle münasebettar olarak, istihsal maddeleri, istihsal tecrübesi ve usulüdür ki, bunlar hep birlikte cemiyetin «ISTIHSAL KUVVETLERİ» ni teşkil ederler.

İnsanlar; hayatlarını idame için, lüzumlu maddelerin istihsallerinde istihsal aletlerinin mahiyetine uygun olarak, istihsal aletlerinin inkişafı seyrinde, istihsal âletleriyle ve dolayısiyle birbirleriyle karşılıklı iradelerinden müstakil mecburi ve zaruri bir takım istihsal münasebetlerine girişirler. İşte bu münasebetten sınıflar teşekkül eder; İptidaî cemiyette (Irekuva çağı), bir ferdin kullanacağı istihsal âleti - (ezcümle taşdan âletler yay ve ok gibi) ve bu İstihsal âletine bağlı olarak, fertlerin gıdasını temin ve yırtıcı hayvanlara karşı korunma ve mücadele aczinden, hep birlikte müçadele zarureti (müşterek emek) istihsal vasıtaları ve mahsulleri üzerinde içtimai mülkiyet.

Bu cemiyet tipi sınıfların teşekkül etmemesi ve insanın insan tarafından istismar edilmemesiyle temayüz eder.

Görülüyor ki, bu hususlar o zamanki istihsal âletlerinin mahiyetine tamamile uygun düşmektedir.

Bundan sonraki yazılarımızda sosyetenin inkişâfını tetkik ederken, nasıl bu istihsal âletlerine bağlı olarak bir takım kategorilere bölündüğünü (iptidaî cemiyet, kölelik, derebeylik, kapitalist ve sosyalist sosyete tipleri), birinden diğerine geçişleri, sınıfların teşekkülü ve inkişafını, alt ve üst yapı münasebetlerini, daha geniş olarak izah edeceğimiz için, burada tafsilâta girmiyoruz.

Sınıflı sosyetelerde sınıfların istihsal âletleri karşısındaki durumlarının tesiriyle hasıl olan menfaat şuuru ve bu şuurun hareket, söz ve yazıya inkilâp etmesiyle sınıf mücadelesi ve sınıf fikriyatı doğmaktadır. Bu mücadeleden galip çıkan sınıfın fikriyatı hakim ve carî fikriyat olarak cemiyete ideolojik karakterini (üst yapı) verir. Bu izahımızdan cemiyetin maddî yapısının ki buna alt yapı (istihsal aletleri) denilmektedir - fikrî yapısını (üst yapıyı) nasıl tayin ettiği ve cemiyetin fikrî hayatının hakikaten istihsal âletlerinin bir inikâsından ibaret olduğu açık olarak anlaşılmaktadır.

Kâinatta herşey bir akış, bir şekilden başka bir şekle geçiş halindedir.

Efesli Heraklit «bir nehirde iki defa yıkanılamaz» diyordu. Eski Fransız Reisi Cümhuru «Poincare» bugün Pauteon meydanında bir dostumuza bir sene sonra buluşmak üzere randevü verseniz, bir sene sonra randevunuza geldiğiniz zaman dostunuzla randevüyi verdiğiniz mahalden bilmem kaç metre uzakta buluşmuş olacaksınız.. diyordu.

İstihsal âletleri ve tarzı da hiçbir zaman bir noktada saplanıp kalmaz. Daimi bir değişme manzarası gösterir. Buna uygun olarak cemiyetin fikir yapısı ve sosyal müesseseleri değişikliklere uğrar ve istihsal âletlerinin başka şekle inkilâbile, cemiyetin fikir sistemi de yeniden kurulur.

Bütün bu inkişaf ve inkilâpları sağlayan tezatların gerginleşmesi ve çarpışmasıdır. Bu suretle içtimai savaş bütün sistemde (istihsal âletleri, cemiyetin maddî ve fikir sistemlerinde) durmadan ve hep birlikte devam eder.

— Devamı 10 uncu sayfada —

GÜNÜN ŞAKASI :

Biz demokratmışız dostlar

Aziz Nesin

Son günlerde bize birşeyler oldu dostlar, bir acayipleştik. Bir hara güredir gidiyor. Kapan kapana, vuran vurana. Kavganın sebebi, şu meşhuuuur demokrasi meselesi.

— Ben demokratım,

— Hayır ben demokratım..

Canım gavga etmeyin, hepiniz demokrat olun. Adamakla mal tükenmez. Zorunuz ne, ne oluyorsunuz? Dağlar taşlar bile, denizde hamsiler, havada serçeler, toprakta karıncalar bile demokrat oldu. Dururlar mı hiç? Günün geçen akçesi demokratlıktır. Softalıktan bopsitilliğe intikar edenler şimdi demokrat oluverdiler, olur a.. Eloğlu bu, sırası gelir, işte böyle demokrat bile olur. Yaşasın demokrasi!

Demokrasi yiyor, demokrasi içiyor ve demokrasi... bütün bu demokratlaşma hadisesi memnuniyeti muciptir, göğsümüzü kabartıyor. Fakaaat... İşte işin bir fakati var. Bütün büyük bildiğimiz adamlar şöyle nutuklara başladılar:

— Artık demokratlaşmalıyız.

— Demokrasi icaplarına intibak edebilmeliyiz.

— Demokrasi şartlarını kabul etmiye mecburuz.

Bakın hele.. doslar bu nasıl iş. Ayol biz zaten demokrat değilmi idik? Yine aynı büyük adamlar bize senelerdir ve senelerdir demokrat olduğumuzu söylemiyorlarmı idi? Şimdi büyük bir mesele ile karşılaşıyoruz. Bundan böyle demokrat oluyorsak, ya bundan evvel ne idik? Biz kendimizi demokrat biliyorduk. Hatta o zaman demokrat olmadığımızı söyliyenler, Allaha taan eden kâfirler misali taşlanıyorlardı, dövülüyorlardı, hapsediliyorlardı. Bakın hele!.. Şimdi ne olacak biz meğer demokrat deyilmişik ayol, bundan böyle demokrat olacakmışız. Veminelgaraip!..

Ya bugün de, yabundan sonra da demokrat olmadığımızı söyliyenler çıkarsa, sakın ha... Demokrat olduğumuzu da, olmadığımızı da söylemek hakkı zatı fahimanelerine aittir. Bize, yani size, yani hepimize, yani onlardan gayriye ancak ancak haltetmek düşer...

SÖZ

Bu demokrat kültür dergisini okuyunuz!

Bizim Türkümüz

Bekliyorum
Elim açık, yolum açık,
Gideceğim maviliklere..
Sofra kuracağım,
Ve kana kana doyuracağım,
Ayni topraktan yaratılmış hemşerilerimi..
Bağrıma basacağım adı belirsiz
çocukları,
Gözlerinden öpeceğim körlerin,
Ve bir bir bölüşeceğim varımı
yoğumu onlarla!
Mavi meşalemi yakacağım,
Mum gibi kalacağız.
Sevinçten çılgına döneceğiz, çoluk
çocuk.
Ve saadet gözlerimizden dökülecek
Boncuk boncuk....
Bekliyorum:
O güzelim hürriyetin ellerinden
öpeceğiz,
Günah sayfalan sevaplarımızı önüne
dökeceğiz,
Cenge gidiyorum heeyyyy!
Dalgalanan meşalemden nurlanacak
dünya,
Yarı rüya yarı hayat içinde
Kanat açarak,
Kellem koltuğumda cenneti getireceğim.
Yaalınayak!
Cenge gidiyorum heyyy:
Dev boylu cücelere diz çöktürteceğim,
Koyun sürüsü gibi süreceğim
onları,
Sevgili toprağımdan,
Ve sonra dal budak salsın diye
Güle güle düşüreceğim kellemi.
KOLTUĞUMDAN!

Nazmi ŞENER

●

Günel'e Şiir

Yine böyle kar yağacak,
Ben kimbilir hangi bir dağ başında
Sırtımda yakaları kalkık asker kaputu,
Omzumda tüfek;
Nöbet bekleyeceğim.
Postallarım kara batmıştır,
Ama ayaklarım sıcak;
Yün çoraplarım senin
Elceğizinden çıktı muhakkak.
Ruzgâr vurur, rüzgâr üstüne,
Dudaklarımda şarkı durmaz;
Ovalar beyaz,
Yollar kapanmıştır kardan.
İstersen vakit akşam olsun,
Bu daha çok romantik olacaktır.
Çünkü önündeki çorba
Her zamankinden daha sıcaktır.
Lokmalar tıkanıp kalacak,
Geçmeyecek boğazından;
Hayat o vakit daha gaddar gelecek
Sana şimdi anlattığımdan.

Arif BARİKAT

TA

Avuçlarımdaki nasırlara bak.
Benim gibilerin, sürüklediği asırlara bak.
Harman yabası gibi ellerimin,
Yan yana gelişi,
İki kanatlı kapusu dur,
Asırlara giden yolun .
Gel
Istersen seni,
Bu kapudan sokup,
Bir nehir gibi akan,
Tarihin, kaynağına kadar götüreyim.
Iste bak.
Buradan öteye,
Maymun oğulları,
Şimdikinden başka çalıştılar'
Bu günkünden, ayrı yaşadılar.
Taş devri ile tunç devri,
Çok uzun sürdü.
Biz, olgunlaşan tarihten başlayalım.

★

Esaret devri.
Şu gördüğün Ehramları,
Sen de gezerken,
Miyoplu,
Burjuva seyyahları gibi, dolaşma.
Keskin ve ışıklı gözlerle bak.
Beline sağlam bir ip tak.
Çünkü,
Ehramların,
Birçok mağaraları,
Sayısız, delikleri vardır.
Ipin ucunu kaçırır,
Yolunu şaşırırsan,
Sonra ben, karışmam.
Bu gezişin,
Bir etüt tür,
Belimdeki ip,
Kaybolmamak için, bir metottur.
Demek isterim ki,
Hayat ta, böyledir.
Etütsüz, birşey ezilmez,
Metotsuz, hadiseler, çözülmez.
Lâkin.
Kapunun dışında okuduğumuz tarih,
Kleopatra'nın, aşkını,
Ballandıra ballandıra,
Sayfalarını doldurup,
Bu, Firavun mezarlarını yaparken,
Her taşın altında,
Böcek gibi ezilen,
Ve beş arşınlık kırbaç önünde
büzülen esirleri,
Kısa ve güdük,
Bir şekilde kaydetmiştir.
Yunanistanda Akropol
Burada «Venüs»
Güzelliğile,
Alemin başını döndürüp,
Sarhoşları yerlere sererken,
Demokrit
Maddenin en küçük parçası olan atomu
buldu.
Buna kızan Eflâtun,
Hırsından saçlarını yoldu.
Çünkü o,
Kendi kafasına göre,
Oteki dünyadan gelen gölgelerin
filozofuydu.
Amma,
Asıl işin iç yüzü,
Tacirler namına,
Denizlere açılan,
Gemilerin küreklerini, kendilerini,
Denize atıp boğmasınlar diye,
Küreklerinin başına,
Zencirle çakılan esirler çekerlerdi.
Bak.
Roma harabeleri,
Romanın tarihi,

M.

RİH

Gladiyatörlerin akın yapıp,
Sadece kılınç şakırtıları,
Sezarla Antuvan'ın,
— Kleopatranın
Memeleri arasında buluşmaları değil.
Asıl tarih,
Ispartaküs ihtilâli, yani,
Hürlerle esirlerin dövüşmeleridir.
Ortaçağ,
Toprak üstüne kurulmuş,
Derebeyler diyarı,
Paylarına,
Yaprak kadar bile toprak düşmeyen
serflerin tarihi.
Burada.
Derebeyi uludur.
Her toprakbend'in gelinini,
Evvelâ.
Koynuna salıp,
Kızlığını alıp,
Sonra kocasına yollardı.
Yeni zaman,
Ücretli esirler devri,
Burada insan hürdür.
Çölde başı boş dolaşan deve gibi.
Amma.
Insanoğlu diken yemez.
Miraston mirasa geçen herşey,
Tutulmuş, yutulmuş,
Örümcek ağı gibi,
Fabrikalar kurulmuştur.
Aç, susuz hür insan,
Sersemleyip ağa düşmektedir.
Kara bir örümcek gibi,
Ağa düşenin,
Kanını emmeği bekler patron.
Onu ücretle bağlar,
Ve bu ağa düşen,
Sonuna kadar ağlar.
Kurtuluş yoktur artık
Balık sudan çıkarsa yaşar mı?
Sözde hürdür onlar
Aslında,
Zencirleri görülmeyen,
Ücretli esirler.
Işte:

Bunca asırların boyu,
Ve uzandığı yolu gezdik.
Gördük ki tarih,
Kendine uygun,
Durmadan yatak açan,
Ve onu,
Durdurmak isteyenlerin,
Önünden kaçan bir akıştır.
Açılan yatağın zıkzakları çoktur.
Devirlerin,
Dönüm noktasını gösterir.
Bu kıvrıntılar,
Asırların uzun yolunda,
Zaman, zaman,
Denizler gibi köpürüp,

Kabına sığmadan taşan
Merhaleler aşan milyonları gördük.
Fakat:
Aynı ıstırap aynı mızrap,
Temposu içinde kıvranan,
Nasırlılar ordusu.
Her devirde,
Ayrı isim taşıyan,
Aynı parmaklarla ,başını kaşıyan iş ordusu.
Her devirde,
Medeniyeti geliştiren,
Ve gömlek değiştirir gibi,
Efendi değiştiren yoksullar ordusu.
Evrile çevrile,
Devirler devrile devrile,
Bu günü bulan tarih,
Gene,
Dönüm noktasının virajında
Patinaj yapmaktadır.

...rklüce

Hürriyet

Dost işitiyor musun
Ovalarımız üstünden,
Uğursuz uçuşlarını
Kargaların?
Dost işitiyor musun
Sağır çığlıklarını
Zincire vurulan
Memleketlerin?
Siz hey partizanlar
İşçiler, köylüler
Silâh başına.
Bu akşam düşman
Kanın ve göz yaşlarının
Ne demek olduğunu
Tanıyacak.
Madenlerden çıkın
Tepelerden inin
Dostlar...
Samanların arasından
Mitralyözü, silâhları
Bombaları çıkarın.
Siz kurşun veya bıçak
Kullanacaklar,
Çabuk öldürün.
Sen ey ayaklarını sürüyerek
Yürüyen,
Yüküne dikkat et
Dinamit.
Biziz kıran
Kardeşlerimiz için
Demir parmaklıklarını
Hapishanenin.
Burada herkes
İstediği ve yaptığı şeyi
Bilir.
Dost, düşecek olursan
Karanlıktan bir başkası geçiyor
Yerine.
Yarın yolların üstündeki
Siyah kan
Büyük güneşte kuruyacak.
Islıklarınızı çalın
Arkadaşlar,
Gecenin içinde hürriyet
Bizi dinliyor.

P. Eluvar'dan çeviren
N. İlhan BERK

Yalnızlık

Kuş uçmaz, kervan geçmez bir
yerdesin,
Su olsan kimse içmez,
Yol olsan kimse geçmez,
Senin başınadır cümle âlemin derdi;
Insanoğluna sen yanarsın,
Elin adamı ne anlar senden.
Çıkarsın dağlar başına,
Bir ağaç bulur gelin eylersin,
Allarsın pullarsın;
Üstünden akı giden bulutlara
mendil sallarsın,
Başka ne gelir elden.

Kemal S. Göğceli

Kaymakam adaylarının gezileri

M. Kuzuğüdenli

Inceleme gezisine çıkan ikinci devre kaymakam adayları, öğle yemeklerini Yüksek Köy Enstitüsü öğrencileri ile yedikten sonra Enstitünün bağlı bulunduğu Hasanoğlan köyünü idareci gözüyle teftiş ettiler. Teftiş çok öğretici oldu. Kaymakam adaylarımız, toplu ve disiplinli bir halde Hasanoğlan köyünün çamurlu, gübre kokan, dar sokaklarından, bu sokaklarda oynaşan çamurlu çocuklara hayretle bakarak köy odasına vardılar. Daha köy odasına yaklaşmadan; köy muhtarı, üyeler ve köy korucularıyla beş-on köylü, elpençe gelenleri karşıladılar. Kafile başkanı sayın Maliye müfettişi, başından şapkasını çıkararak bu kirli, yüzleri kırtış kırtış insanların suratına neşeli bir (merhaba) fırlattıktan sonra köy odasına girdiler. Bu iyi konukların sayısı kadar sandalye ile bir masa çok önceden hazırlanmıştı. Konuklar sandalyelerine yerleştikten sonra; sayın müfettiş, mendili ile terini kurulayarak:

— Köy muhtarından gayrısı dışarı çıksın ve kapıyı kapatın!. Dedi. Konuklarını elpençe karşılayan köylüler ve idarecilerin bir köyü nasıl teftiş edeceklerini merak eden yirmi kadar Köy Enstitüsü öğrencileri kapıdan çekilip gittiler. Müfettiş, muhtardan salma defterini, Mükellefiyet defterini, sarfiyat defterini istedi. Muhtarın getirdiği yırtık pırtık kağıt tomarlarını parmaklarının ucuyla karıştırarak:

— Bu sayfa kirli, bu (2) rakamı böyle yazılmaz, (L) harfini sola yatırmışsın halbuki sağa yatıracaktın. Şu sütunu doldurmamışsın, bu adamın soy adı yok. Şuraya imza koymamışsın, burada bir üyenin imzası eksik. Mühürün yazısı iyi okunmuyor, iyi mürekkeplemelisin. Şu sayfayı numaralamamışsın! Şeklinde bir köyün, ideal bir kaymakam tarafından nasıl teftiş edileceğine dair uzun uzun açıklamalarda bulundu. Genç adaylar kahve ve ayranlarını içerek can kulağıyla dinlediler. Kahvelerin içilmesi ve defterlerin sayfaları bitince hep beraber dışarı çıktılar, muhtara ve köylülere candan veda ederek köyden ayrıldılar. Çamurlu sokaklardan ve iş kokan, badanasız kümeslerin yanından geçerken; genç ve ateşli adaylardan bazıları, kahvenin az şekerli olduğunu, bazıları ise ayranın «bir tuhaf» koktuğunu, uzun boylu, iri-yarı biri de:

— Ben kahveyi şekerli içerdim, be biriderl, Diyordu...

"Ölüm muharebesi„ şehrinde geri gelen hayat

Yazan: Boris Agapov

Çeviren: DENİZ

Sabahleyin Stalingrada geldikten sonra şehrin içini dolaşmağa çıktım. Bu olduk ça güç bir tecrübe idi. Bana, dünyanın çöküşünü, kültürün mahvedilişini, insaniyetin sonuncu günlerini daha evvel görebilmek için sanki diğer bir seyyareye veya diğer bir çağa fırlatılıp atılmışız gibi geliyordu.

Sekiz katlı bir bina, kırılmış yüz penceresile boşalmış göz çukurlarını bana doğru çevirmişti. Loş dehlizden içeri girdim, yer kâse kırıkları, mermer parçaları ve şamdanların mavi camlarının pırıltılarile örtülü idi. Geniş merdiven bana, çakıl taşlarile örtülmüş bir cümudiyeyi hatırlatıyordu. Paslanmaz çelik trabzanlar, ağır bir toz tabakası altında soluk ışıklarile parıldayordu.

Beşinci kata, hatta taraçaya kadar çıktım; önde bir zamanlar mamur olan bir şehrin panaroması duruyordu. Aşağıda düz ve asfalt satıhlı geniş bir halk meydanı, bu kadar harabeler arasında tahaf bir şekil gösteriyordu. Güneş, buluttan ve tayyareden temizlenmiş masmavi bir gök yüzünde parlıyor, harap sahnenin üzerinde sıkıca bir sükût hüküm sürüyordu.

Birdenbire, asfalt meydana çıkan yolların birinin nihayetinde bir hareket farkettim. Bu, iki insanın çekmekte olduğu bir yük arabası idi; biri ihtiyar bir kadın, diğeri hemen hemen on altı yaşlarında genç bir kızdı. Yük arabası paketlerle ve torbalarla dolu idi, küçük bir çocuk bu paket ve torba yığınının üzerinde tünemiş gibi oturuyordu. Büyük meydana gelince dur - dular, genç kız bir şeyler arar gibi etrafa uzun uzun bakındı. Sonra onun tekrar ilerlediğini gördüm. Bir iki saniye sonra meydanın öbür uçunda bulunan bir ağacın gölgesindeki sıraya doğru koşmağa başladı, orada benim iyice farkedemediğim diğer bir genç kız oturuyordu. Bakıştılar ve birbirlerinin kollari arasına atıldılar... Sonra gülüşerek, şakalaşarak ve birbirlerinin omzuna vurarak ellerini bıraktılar. Mücadelenin ilk dehşeti, o korkunç aylar maziye karışmıştır... İki genç kız oturdular. İşte Stalingradın bir tesiri: Mücadele şehri, tekrar birleşme şehri haline geldi.

Stalingrad atelyelerinde

Stalingrad atelyelerinde yürüyordum. Bütün atelye şübeleri açık değildi, çünkü oralarda henüz silâhlar ve Alman cesetleri duruyordu. Birdenbire bir makina harabesinin arkasından iki ayak çıktığını gördüm. Bu, apuletli genç bir adamdı. Bana: (define arayorum. Bu harabeler içinde gömül - müş eski aletler arayorum.) Dedi.

İsmi Samokin idi. Alet yapan bir fabrika işçisiydi. Beni, bombardımanlara karşı korunmuş olan imâlathanenin yemek salonunda kurulan atelyeye götürdü. Bir çok işçiler, tam bir intizam içinde çalışıyorlardı. Aletler, küçük iş evinin duvarına intizamla sıralanmıştı. Her şey yerli yerindeydi.

Samokin, mücadeleden sonra imâlethaneye avdet eden ilk işçilerden biri idi. İmâlathaneyi, cesetler, kar ve lâğımlar kaplamıştı. Fakat Samokin bunlara aldırış etmedi. Yere gömülen aletleri çıkartmağa uğraştı. Çatısız binada, kar içinde bir dağ parisi gibi durmadan toprağı kazarak çalışıyordu...

Onun hikâyesi şöyledir:

Samokin Volga sahillerinden birinde karısiyla beraber yaşıyordu. Harb, atelyelerine kadar gelince, arkadaşlarile beraber müdafaaya koştu. İşler fena gidince, atelye techizatının bir kısmının karşı sahile geçirilmesine hazirlanmak için imâlathanenin idaresi kendisine verildi. Atelyeyi kamyonlara yükleterek nehir salına kadar getirdi ve karısını beraberinde götürmek için evine döndü.

Karısı da bir imâlathanede çalışıyordu. O gün, evde başka vazifeyi üzerine almıştı. Kocasiyle beraber gidemiyeceğinden, buluşmak üzere ona iki gün sonrası için randevü verdi.

Samokin nehiri geçince şehir üzerine müthiş bir hava hücumu yopıldı. Karısının çalıştiği imâlathaneden korkunç alevlerin yükseldiğini, gizlendiği siperin içinden gördü. Gece oldu müthiş bir gece... Gök yüzü kıp kızıldı. Kalbi büyük bir endişe ile yaralanmıştı, fakat hiç bir şey yapacak vaziyette değildi; müteakip günler imâlathanede çalışmak için tekrar nehri geçmeğe mecbur oldu. Vapur iskelesinde karısına rast geldi: demek sıhatte idi. Karısı kıymetli eşyaların uzak bir şehire nakledişine refakat etmiye memur edilmiştir. Kocasının da kendisile beraber gelmesini arzu ediyordu. Andrey Samokin, birlikte gidemiyeceğini karısına yavaşça bildirdi. Karısı ağlıyarak: (Andrey, beraber öleceğimizi kararlaştırmamışmiydik? Şimdi ayrı yerlerde olursak beraber ölemiyeceğiz değil mi Andrey?) dedi. Samokin, ona bagaj eşyaları için yardım etti bir çok fuzuli şeyleri atmıya mecbur oldular. Karısı, (onları bahçeye gömelim) diye telkine çalışıyordu. Samokin gülümsedi, fakat karısı o derece ısrar etti ki, nihâyet kocasını ikna etti. Samokin bir kürek alarak büyükçe bir çukur kazdı, ve buyük bir sandığın içinde küçük hatıralarını o çukura gömdü.

Karısı, çamaşırları ihtimamla katlıyor, bardakları ve tabaklari sandığın boş köşelerine yerleştirmiye uğraşıyor... Samokin de onu hayret ve tecessüzle tetkik ediyordu. Derhal, akordiyonu da oraya köymüş'ü hatırladı. İşleri bitince birbiriyle acele vedalaştılar ve karısı yaşlı gözlerle ayrıldı.

Stalingrad kurtuldu

Şubatta, Stalingradın kurtuluş haberi bütün Sovyetler diyarında derhal duyuldu. Samokin ikâmetgahına yani imâlathaneye koştu, zira kendi küçük evleri muhakkak surette harap olmuştu.

Çünkü, evinin harabe yığını haline geldiğini kalbi ezilerek kendi gözleriyle görmüştü. Gündüzleri imâlathanede çalışıyor, bütün gece eski hatıralarını ziyaret ediyor, kaybolan evinin harabeleri etrafında dolaşıyor.

Bir akşam, ağır ve kederli adımlarla harabe haline gelen evinin etrafında birinin gezindiğini gördü.

Bu, kendi karısiydi.

İlk göz yaşlarından ve ilk kucaklaşmadan sonra onlar, yeni bir ümidin, geri gelen yeni bir hayatın doğduğunu hissettiler.

Ertesi gün, gömdükleri sandığı aradılar ve onu bıraktıkları gibi buldular.

Samokinin ilk hareketi akordiyonu almak oldu. Ruhunun bütün çoşkunluğile çalmağa başladı... Hırçın ve kudretli bir müzik etrafa yayılıyor, kalbini ihtiraş ve neş'e ile dolduruyordu.

Müessisi : Esat Adil Müstecaplıoğlu

İmtiyaz Sahibi ve Neşriyat Müdürü HASAN TANRIKUT

Muhabere adresi P. K. 519 İstanbul

Abone: Seneliği 800, Altı aylığı 400, üç aylığı 200 Krş.

Basıldığı yer: Stad Matbaası

KÖRLER DİYARI

- Çocuklarıma masallar -

Halil Aytekin

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde çok, çok eski zaman içinde güneş gene böyle gök kubbede yer yüzüne altın ışıklar saçarak doğar. Bütü kainatı kucaklayıp ışığa boğduktan sonra aynı yerden batarmış,, O zamanda dünya yüzünde şimdi olduğu gib çalışan, didinen insanlar yaşar. Günlük rızıklarını topraktan çıkarırlarmış. Fakat kimse kimsenin kazancına göz dikmediği, kimse kimsenin hakkını yemediği için şimdiki zamanın tamamiyle aksine, bütün insanlar döğüşsüz, kavgasız huzur içinde kaygusuz bir ömür sürüp giderlermiş:::

Lâkin gel gelelim. Bu cennet dünya üzerinde öyle bir memleket varmış ki, burada da topraktan feyiz ve bereket taşar, ağaçları dünyanın en nefis ve ballı yemişlerini yetiştirir suları (abu hayat) akarmış,,

Güneş, ay bu dünyaya da başka diyarlar gibi ışıklarını müsavi surette serptiği; insanlarını da başka diyarlardan haksız olarak yarattığı halde yalnız bura sakinlerinin yıllardanberi çektiği bir dert varmış ki,, o da bu ülke insanlarının gözlerinin baştan aşağı kör olmasında imiş. (Emir büyük yerden) geldiği için kimse bu talihsizliklerinin sebep ve hikmetinin sorup aramazmış,, Hem de nasıl arasınlar; memleketleri, çetin ve başları daima karla örtülü dağlar arasına sıkışmış olduğundan ne buraya bir tek yabancı gelir, ne de bu memleketten tek kişi, bu korkunç uçurumlarla dolu dağları aşmağı göze alıp başka illere gitmek cesaretini kendinde bulabilirmiş,,

Yıllar böyle geçe dursun, günlerden bir gün, nasılsa bu kanlı uçurumlu sırtları aşarak körler ülkesine sırtlarında aba, ellerinde asa, hızır kılığında üç derviş çıka gelmiş..

Işe bak ki, o gün de o memleketin büyük bir bayramı imiş. Dervişler bakmışlar ki, sağa, sola itişip kakışan bu insanlarda tuhaf bir hal var; caddeleri, meydanlıkları dolduran halk, deve katarı halinde bir bir peşine sıralanmış bir öndekilerin peşine takılarak. Düşünüp mukavemet etmeden sürüklenip gidiyor,,, Önceden halkın bu garip hareketi yabancıları şaşırtmış, sonradan biraz daha yanlarına sokulunca, mesele anlaşılmış!,,

Meğer birbiri peşine dizilir bu insanların hepsininde gözleri körmüş. Onların bu körlüklerinin anadan doğma mı, başlarına sonradan gelme bir dert mi olduğunu öğrenmek için yanlarına sokularak,,,

— Bu ne hal böyle ey Tanrı kulları? Gözleriniz neden yok, diye önde giden birini durdurup meraklarını gidermeğe çalışmışlar..

Hiç duymadıkları yabancı karşısında körler kafilesinin hepsi birden afallıyarak oldukları yerde dikilip kalmışlar.. Bir müddet susarak ürkerek sesin geldiği tarafa dönüp bakmışlarsa da bir şey farkedememişler, nihayet ön saftan eli değnekli körün biri sakınlığını saklamıyarak:

— Bu nasıl sual, Elbette yok: Demek ey insan oğulları sizin de bize bakan gözleriniz vır. diye kendini ileriye atmak, bir taraftan da bu yabancı sesin sahibini konuşturmak arzusuna kapılmış. —

Birinci derviş, kendini bulmak için, sağa, sola kıvranan körü, elinden yakalıyarak:

Bak Tanrı kulu, gözlerim açık olduğu için ben seni daha önce buldum,diye cevap vermiş. Yabancıların bu sözleri üzerine merakları büsbütün artan diğer körler de birer ikişer atılmışlar:

— Demek gözlü insanlar da olurmuş. Bak bunun lâzım bir şey olduğunu bilmiyorduk, başka biri:

— Kulaklarımız duyuyor, ağızlarımız konuşuyor, burunlarımız da koku alıyor ya!. Gözlerimiz görürse hayatın ne tadı olur?.. Lâzım bir şey olsa Tanrı onları elimizden almazdı, bir üçüncü kâr:

— İnsanoğlu böyle abuk sabuk konuşmaz, Çabuk söyleyin siz inmisiniz, cin misiniz?.. diye duyduğu hayreti saklamıyamamış.

Dervişler, körlerin verdiği bu cevaplar karşısında alıklaşarak birbirlerinin gözlerine bakmışlar, sonunda içlerinden biri dayanamamış:

— Ey Tanrının ahmak kulları, bizi yaratan hepimizi dünyaya gözlü olarak getirdi.. Şu mavi gök yüzünde, güneşin ayın güzelliğini, yıldızların gümüş parıltılarını, dünyanın çeşitli, ballı yemişlerini velhasıl yer yüzünün türlü türlü güzelliklerini görmeden yaşamağa nasıl tahammül ediyorsunuz?.. Körler hep bir ağızdan:

— İyi ama bu saydıklarından bize körlere ne Tanrı bunları bizler için yaratmamış ki, ancak bu türlü nimetler billûr köşkte oturan kralımızın hakkı. Biz kral değiliz!. Domuz sıfkip yollarına devam edecekleri bir sırada. Dervişler büsbütün şaşırmışlarsa da merak bu ya körleri de bırakmamışlar.. İlk söze başlıyan derviş kendini bir kere dahi ileri atmış:

— Demek sözlerime inanmıyorsunuz ey bahtsiz adam oğulları . Gözlerimiz olmasa bu karlı dağları nasıl geçer de çok uzak illerden ülkenize gelebilirdik.

Işte tam o sırada körlerin diyarında dervişleri bile iliklerine kadar titreten korkunç bir şey olmak gök yüzü birden kararak, güneşin doğduğu taraftan simsiyah bulut kümeleri halinde bir sürü kuş peyda olmuş. Korkunç sesler çıkararak körlerin üzerine doğru gelmeğe başlamışlar. Bu kuşların iri pençeleri, sivri, uzun gagaları, korkunç başları varmış. Adamlar seslerini kısarak kımıldayıp hareket etmeden oldukları yerde put gibi kalınca, herkesin başı üstüne birer tane kuş konarak, gözlerinden sonra bu sefer de körlerin dillerini koparıp yemeğe başlamışlar.. Herkesin hiç kıpırmadan kuşlara teslim olduğunu gören dervişlerin şaşkınlığı büsbütün artmış Kuşlar işlerini bitirip de geldikleri yola geri dönünce, dervişler de körlerin yanlarında sakladıkları birkaç kişi ile çalılar arasından fırlayıp çıkmışlar..

Çıkmışlr ama, ne çare ki, gözleri kör olan insanlar bu defa da dilsiz olduklarından onlarla bir türlü anlaşamamışlar-: Onlr sağa, sola çabalayıp gözü, dili, kulağı beyni bütün âzası sağlam kalmış bir insan araya dursunlar, dervişler bu defa da kuşlardan daha büyük bir felâketle karşılaşmışlar. Birdenbire karşlarında peyda olan üç tne hayalet, onları bellerinden kaptıkları gibi göz açıp yumuncıya kadar doğruca billûr köşkte oturan hükümdarlarının huzuruna çıkarmışlar; Köşk şehrin en manzaralı, en hâkim bir tepesi üzerinde imiş.

Hükümdar her tarafı ipek örtüler ve halılarla süslü odasında oturduğu altın taht üzerinde dervişleri acı, ve asık bir yüzle karşılamış. Gözlerini yerinden oynatarak yumruklarını sıkmış. Gayet sert ibr tavır takınarak:

— Siz bilmiyor muydunuz ey şeytan diyarın, şeytan kılıklı insanları?. Benim ülkeye giren yabancıların hakkı ölümdür.

Dervişlerin üçü birden hiç te istiflerini bozmadan metin bir sesle:

— Biz seyyahız haşmetli kral hazretleri; hem de dünyada böyle bir ülkenin varlığını tasavvur bile etmemiştik Biz hem size zararsız kimseleriz, vazifemiz insanların iyiliği ve doğruluğu için çalışmaktan ibarettir.

Bu söz üzerine hükümdar büsbütün ifrit kesilerek gükriyen bir sesle:

— Bak, bak şunlara, küstahlıklarını ağızlarile ikrar ediyorlar. Beni de asıl kızdıran nokta burası ya! Demek siz, benim sadık ülkem halkını, öğretip ayartmağa, bir sürü bozguncu, şeytanca sözlerinizle onları baştan çıkarmağa geldiniz. Bilmiyor musunuz ki, hükümdarı olduğum bu halka ancak ben söz söyliyebilirim? Söyleyin siz bu kudreti nereden aldınız?. Dervişler susmak niyetinde olmadıkları için:

— Haşmetpenah hazretleri, biz insanları kardeş olan bir diyardan geliyoruz. Bizden ülkenize biz zarar gelmez. Çobanı olduğunuz insanların kör ve dilsiz bir ömür sürmelerinden şüphesiz siz de bizim kadar azap duymaktasınız. Şimdi isterseniz, siz de burada cellâtlarınıza emir eder, kellelerimizi uçurtabilirsiniz? Fakat burada saltanatınıza yakışan bir şey varsa o da, hükümdarlarına billûr köşk içerisinde dünyanın çeşitli ve nefis nimetlerini bağışlayarak, altın tahtlarınr üzerinde oturttuğan zavallı bedbaht ülkeniz halkını bu zalim ve yırtıcı kuşların pençesinden korumaktır.

Dervişlerin bu pervasız sözleri karşısında büsbütün çileden çıkan hükümdar, odayı sarsan bir şiddetle yere vurmuş o zaman zümrüt ve sedef kakmalı kapı ardına kadar açılarak içeriye dev cüsseli simsiyah üç tane adam girmiş! Yerlere kadar eğilerek «emret haşmetlim» diye kralın karşısında put gibi durmuşlar. Kral yabancıları parmağile işaret ederek «alın götürün, sadık tebeamın içine nifak sokup, cennet ülkemizin nizamını bozmak istiyen şu üç yabancıyı. Cezaları kemikleri çürüyünciye kadar zindanlarımdan kementlere asılı kalmaktır. «Baş üstüne haşmetpenah hazretleri» diye cellâtlar kementleri takıp dervişleri dışarı sürükliyecekleri bir sırada işte o zaman beklenmiyen bir şey olmuş, dışarıda müthiş bir gürültü koparak yer, gök yerinden oynamağa, billûr köşk temelinden sarsılmağa başlamış. Kral ve cellâtlar dervişleri unutarak, can hevliyle pencereye fırladıkları zaman gördükleri manzara karşısında hayret ve korkudan iliklerine kadar titremişler. bakmışlar ki, bir alay kör ve dilsiz ellerine geçirdikleri taşlarla, sopalarla, sel gibi akarak, saraya doğru yürüyorlar. Bir taraftan da:

— Kralı isteriz, kral hazretleri dışarı çıksın diye içlerinden beş on tane gözü dik olan adamlar avazları çıktıkları kadar bağırıyorlar. Krlın evvelâ, korku ve heyecandan paçaları dolşmış, çünkü, alayın öne düşürdüğü sekiz on kişinin ellerindeki mızraklarda o korkunç kuşun kelleleri asılı duruyormuş. Kral sağa, sola kıvranak hemen sarayın en güzel söz söyliyen sadık bir nedimini «propaganda nazırını» imrada çağırmış, kalabalığın içerisinde gözü açık olanlar, nazırı eli kıçında balkonda görünce büsbütün hırsları artmış ve sesleri çıktığı kadar bağırmağa başlamışlar «biz kraldan gözlerimizi isteriz, dillerimizi isteriz. Lâf istemeyiz.» Nazır halkın susturarak gür ve yırtıcı bir sesle konuşmağa başlamış:

— Ey cennet diyarımızın sadık ve çalışkan insanları; bu sözleriniz ve hareketlerinizle hem kralı gücendiriyor ve hem de Allahın kudretine ve emirlerine karşı geliyorsunuz. Siz güzel ve şirin yurdumuzda bozgunculuk çıkarıp mukaddes birliğimizi bozmağa yeltenen yabancıların sözlerine kapılmayın!.. İyi bilin ki, bu gibiler, öz yurdumuza göz diken haydutlar ve çetecilerdir, gayeleri asıl halkımız arasında karışıklık çıkarıp Allahın en sevgili, dünyanın en âdil kralından yurdumuzu mahrum etmektir Haydi dağılın bakayım, kral hazretleri böyle ferman buyuruyor.

Bu kısa nutuk üzerine gözleri dönen halk büsbütün çığırından çıkmış, sopalar, taşlar bir bir peşinden billûr köşkün rasgele yerlerine inmeğe başlamış.

— Biz lâf istemiyoruz, biz üzerimize zalim kuşları saldırtan kralı istiyoruz, biz şu fani dünyanın güzelliklerini, ayını, güneşini doya doya gö-

— Devamı 11 incide —

Canik'ten

Yağmur inceden inceden yağar.
Canik dağları ağlamaktadır.
Neylesin günü yalnız güneşle
görmektedir,
Mağaralara sinmiş taş devri insanları.
Yücelerden yüce Canik dağları,
Rüzgâr ılgıt ılgıt esmektedir.
Suyundan, havasından, güneşinden
Gayrı hakkı olmayan insanlara.
Avrupada açlık vardır derler; işitir.
Kendisi çayır otlasada tokatlarda,
Bİş kabak mısırını buğdayını
tok insanlara verir.
Çalışmaktan zevk duyan Canikli.
Buna rağmen
Ağası zengindir gayri,
Irgatı mısır tarlasında
Karısile, çocuğule çalışmaktadır.
Canik ovası karınca yuvası gibidir.
«Çarşanbay sel aldı» yı söyler
insanları
Mısıra, buğdaya orak sallarken
Uyan artık uyan sesleri duymaktadır.

İ. K. TOKSAL

●

Kafesteki kartala

«Çıkacağım bir gün»
diyorsun.
Ama ne zaman?
Hâlâ Kıramadın
Demir tellerini kafesin.
Aldırma..
Bağlı kanadınla
Kafeste olsan da lâl (1)
Adın yine KARTAL.
Ne çıkar
O ulu dağlar
Yine çınlıyorlar
Senden olanların
ŞARKILARIYLA.

Ece SEÇİLMİŞ

(1) Lâl: Dilsiz.

●

Ne istiyorlar?

IRGAT: Efendi - Köle münasebetlerinin kökünden kazınmasını,

TOPRAKSIZ KÖYLÜ: Ağa metresliğinden kurtarılmış hür bir toprak,

TOPRAK: İsterik bir burjuva dişisi gibi değil, sıhhatlı bir emekci kadının normal arzusile Makina,

MAKINA: Kafalarının içi, ışıl ışıl yanan şuurlu Emekci,

EMEKCI: Namuslu alınterinin en yüksek insanlık kıymeti olarak tanınmasını,

Ve bütün muztarip kitleler de:
Zincirsiz HÜRRİYET,
İnsanlık haysiyetine SAYGI,
İSTİYORLAR!

Yazan: (ŞAHİN K.)

Sosyetenin inkişafı ve tarihi materyalizm

— Baş tarafı 5 inci sayfada —

Karl Marx; «cemiyetin inkişafı tarihî, her şeyden evvel, istihsal âletlerinin, istihsal kuvvetlerinin, istihsâl tarzının, istihsal münasebetlerinin, değişmesi ve son merhalede sınıfların mücadelesi tarihidir.» Dediği zaman, müstakbel «Tarih bilginleri» ne tarihin hâdiselerinin kapısını açacak kıymetli bir anahtar hediye etmiş bulunuyordu. Veyl bu hediyenin kıymetini takdir ve idrâk edemiyenlere:

İçtimaî inkişâf tarihinin tetkikinde (İrakuva çağı hariç) daima üst yapının alt yapı ile tezat halinde olduğu, bir türlü alt yapı ile tam uygun hale gelmediği görülür. Bu cihet sınıflı cemiyetlerde görülen buhranlarla kendini belli eder. Buna sebep istihsal âletleri üzerindeki ferdî mülkiyet ile, istihsalin içtimaî oluşundaki tezaddır.

İstihsâl vasıtaları üzerindeki içtimaî mülkiyetin kurulmasiledir ki, bu tezad ortadan kalkacak, iktisadî buhranlar ve bilcümle krizler bertaraf edilecektir. Bu sebepden bugün istihsâl prosesinin, istihsâl münasebetlerine uygun düştüğü ve bundan dolayı iktisadî buhranların bulunmadığı yegâne yer, Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri Birliği ve onun halk ekonomisidir.

Aceba cemiyetin hayatına ve inkişâfına tesir eden başka kuvvetler yok mudur? Tarihî mataryalizm bu suale müsbet olarak cevap verir. Bunlardan bazılarına işaret edelim:

Derecengivel şu noktaya işaret edelimki; Marksizm, cemiyetin varlığı ile «içtimaî şuur» arasında daimî bir münasebet görür.

Fikrin tesiri: Bir takım içtimaî fikirler ve nazariyeler içtimaî inkişafa tesir ederler. Bir taraftan mürteci fikir ve nazariyeler cemiyetin ilerlemesini kösteklerlerken diğer taraftan ileri fikir ve nazariyelerde cemiyetin maddî hayatına tesir ederek inkişafına yol açarlar. Fakat fikrin cemiyetin hayatına tesiri fer'î, dolayisile bir tesir olup, tayin edici mahiyette değildir.

Tabiat ve coğrafyanın tesiri: Tabiat ve coğrafya şartlarının da cemiyetin inkişafına tesirleri vardır. Fakat bu tesirler de tayin edici mahiyette değildir. Meselâ; Avrupa'da üç bin sene içerisinde üç, Asyada Sovyetler B. inde dört rejim değişikliği olduğu halde, bu devre zarfında tabiî ve coğrafî şartlar hemen, hemen hiç değişmedi.

Nüfusun tesiri: Nüfusun artması veya azalması da tarihî inkişafa tesir eder. Bu tesirde tayin edici mahiyette değildir. Böyle olmasaydı, nüfus kesafeti fazla olan memleketlerde içtimaî terakkinin daha yüksek mertebelere ulaşması lâzımdı. Halbuki vaziyet böyle değildir. «Çin»de nüfus kesafeti Birleşik Devletlerdekinin dört misli olduğu halde, içtimaî inkişaf bakımından Çin, B. Devletlerden geridir. Belçika'da keza nüfus kesâfeti, Amerika'dan 19 misli fazla olduğu halde, Amerika, kapitalist inkişâfının en yüksek mertebesine ulaşmıştır. Demek ki, nüfusun artması da içtimaî inkişâfın başlıca âmili değildir.

Bütün tarih felsefeleri, Marx'ın maddeci telâkkisile yaptığı kat'î neticeli bir cebhe taarruzu sonunda iflâs bayraklarını çektiklerine bunca zaman olduğu halde, irticaın fikir cephesi mevzilerinde kımıldanmalar, tertipler göze çarpmaktadır.

Ezcümle matbuatımızda Peyami Safa, atomun parçalanması hadisesini, mataryalizm'in iflâsı ve idealizm'in zaferi olarak ticaın fikir cebhesi mevzilerinde kımıldanalkışladı. 70 bu kadar yaşınadek, mataryalist olduğunu iddia eden (?!) Filozof (?!) Rıza Tevfik, Yeni Sabah gazetesinde yazdığı yazıda, atomun parçalanmasile idealist safta mevzie girdiğini ilândan çekinmedi.

İnsanlar! siz ne kadar zavallısınız ki, kolaycacık bir otarafa, bir butarafa yalpa edebiliyorsunuz.

Fikirler; o kadar maddenin eserisiniz ki, atomun parçalanması zaferinizi değil, iflâsınızı, hem de, ideal ahmaklara anlatacak, vuzuhla iflâsınızı ilân etmiş bulunmaktadır.

Fikir, maddenin içerisinde ve onun hareketindedir be inkişafında ulaştığı bir tekâmül derecesinin ifadesidir. Atomun parçalanmasile hasıl olan «Enerji» atomun bünyesindedir. Ve onun hareketindedir. Atomun maddî yapısı haricinde böyle bir «Enerji» görülmemiştir.

Atomun parçalanması, idealizm artıklarının faltaşı gibi gözlerini açarak, bunca zamandır zeminsiz bir sahada Köçek dansları yaparak elâlemi eğlendirmekten artık vaz geçireceği beklenirken iş böyle olmadı.

Engels, «Tabiat ilimlerindeki her yeni inkişâf, bizim diyalektiğimizde de bir inkişaf kaydedecektir» diye yazmıştı.

Fehmi Yazıcı

Körler diyarı

— Baş tarafı 9 uncuda —

rüp, hemcinslerimizle doya doya konuşmak için», gözlerimizi, dillerimizi istiyoruz, diye güçleri yettiği kadar bağırmağa başlamışlar.

Tacı, tahtı tehlikeye giren kral bakmış ki, olacak gibi değil, bir taraftan saray muhafızlarına: «tetikte durmaları» için emirler verirken, diğer taraftan da kendisi zırhtan bir elbise giyerek, elinde birkaç torba altunla derhal sarayın balkonuna çıkmış, tebesına dönerek:

Ey cennet diyarının melek yüzlü, melek huylu insanları, şayet gözünüzün görmesi, dilinizin konuşması mukadder olsaydı. Mutlak surette bütün emirlerini yerine getirmekte kusur etmediğim âdil Tanrı böyle bir nimeti benim saf ve necip tebeamdan esirgemiyecekti. Bilirseniz bu da adaleti mutlak olan Tanrının bir zulmü değil, sizlere bahşetmiş olduğu bir lûtufkârlıktır. Şayet gözleriniz görse, dilleriniz de konuşsaydı, ülkemiz düşmanları kıskandıran şimdiki birlik ve huzura kavuşmıyacak, o zaman herkes dünyasından nefret edecekti. Huzur ve sükûn içinde çalışmak imkânlarından mahrum olacaktı. Öyle ise, haydi hep beraber kralınızın sesini size duyurmaktan dünyanın en leziz ve kokulu yemişlerini bize bahşetmekten esirgemiyen Tanrıya hep birlikte hamdü sena edelim, Peşinden uzun bir duaya başlayınca, halkın sustuğunu gören kral:

— Bak kazancınız boşa gitmedi, aziz tebeam, Belki gözleriniz olsa bu kadar ucuz ve bolluk içerisinde yaşamıyacak, hazinelerimiz altın, anbarlarımız erzaklarla dolup taşmıycaktı. İşte kazancınızdan bir kısmını gene sizlere dağıtıyoruz» diyerek torbalardaki altunları sağa sola serpmeğe başlamış, sarı sarı altunlrın üzerine döküldüğünü fark eden birkaç kişi:

«Yaşasın kral, yaşasın körler diyarı» diye bağıracak olmuşsa da halk tarafından derhal gırtlaklanarak işleri bitirilmiş,, ve gittikçe hınçları artan halk homurdanarak billûr köşkün etrafını muhasaraya almışlar, o zaman sarayın muhafızlarile arlrında kânlı bir boğuşmâ başlamış..

Muhafızların gözleri açık, silâhça üstün olmalarına rağmen, halk daha kalabâlık ve içerlerinde daha çok kin ve hınç dolu olduğu için kuvvetler denk gelerek boğuşma saatlerce sürüp gitmiş faakt bir de bu arada vukua gelen beklenmedik bir hâdise körlerine canına yetmiş,,

Gözü açık olanlardan birkaç kişi bakmışlar ki, sarayın pencerelerinden kendilerine ip merdivenler uzatılıyor ve peşinden dervişlerin kafalarını da pencerede görünce sevinçleri büsbütün artmış Derhal billûr köşke tırmanarak, kralı çıplak cariyeler dolu bir odada basmışlar ve derhal sorgusuz, sualsiz kelesini uçurmuşlar.

Artık başsız ve sahipsiz kalan sarayda fazla dayanamamış, efendilerinin peşinden müthiş bir şangırtı ile dünya yüzünden göçüp gitmiş.

O meşhur, uğurlu günden sonra körler diyarı ne başlarına bir kral seçmiş, ne de korkunç pençeli kuşların hücumlarına maruz kalmış. Yavaş yavaş halkın arasında, gözü gören, dili söyliyen insnlar çoğalmağa başlamış.. Bir zamn körlerin ve dilsizlerin meskûn olduğu bölge, elele vererek kardeşçe çalışıp kazandıklarını aralarında kardeşçe pay cederek yiyip, içmeğe başlamışlar Ama, bir taraftan da, kralın ve onun korkunç kuşlarının işledikleri cinayetleri unutmamak için, kitaplar yazıp masallar düzmüşler.

Gelgelelim, kendilerini karanlık bir dünyadan, aydın bir dünyaya kavuşturan üç yabancı dervişin adları da hiç bir zaman unutulmamış. Yaptıkları işler ağızdan ağıza dolaşarak zamanımıza kadar uzayıp gelmiş..

Tekâmül ve müsavat

(Baştarafı 3 üncü sayfada)

aksine insanlığın tarihi müsavatsızlıktan müsavata doğru olan bir tekâmülden ibarettir.

Sosyal tekâmül müsavatı tahakkuk ettirmeğe doğru giden çehresile; müsavatı yıkan fizik tekâmüle tamamen zıttır. Tabiatla cemiyet arasındaki tezat kendini bu noktada da göstermektedir. Fizik kuvvetlerin imhaya çalıştığını sosyal nizam ihyaya çalışır ve insanın tekâmülü tabiatla cemiyet arasındaki bitmez tükenmez tezatlardan doğup durmaksızın devam eden mücadele sayesinde ebedî bir aktiflik ve harekiyet içinde bulunur; İnsanoğlu tezatlardan doğan aktifliği kendisine hükmeden kuvvetleri yıkmak üzere bu kuvvetlere tevcih eder.

Birinci sınıf bir demagog olan adama insanoğlunun tahakkuk ettirmeğe çalıştığı müsavatın fertler arası bir müsavat olmayıp sınıfları red eden bir müsavat olduğunu söylemek, öğretmek lâzımdır.

Evvelâ «Tekâmülün olduğu yerde müsavat olamaz» sözünü söyleyebilmek için insanın en basit sosyolojik malûmattan mahrum olması icabeder. İnsanlığın tarihi adâletsizliğe, müsavatsızlığa, hürriyetsizliğe, sömürmeye karşı girişilen ve menfi kuvvetlerin adım, adım yenilerek adâlete, müsavata, hürriyete doğru yol alındığını gösteren bir tablodur. Bu tablodaki geriye dönüşlere rağmen umumî istikamet daima ileriye doğrudur. Böylece her safhada bir parça daha tahakkuk eden müsavat sosyal tekâmüle aykırı, olmak şöyle dursun bilâkis onun mahsulü, çocuğudur.

Klânda, en iptidaî cemiyette beliren sınıfsızlık ve müsavat iptidaî bir şekil olup bir tekâmülün mahsulü değil cemiyetin ilk sel halinin yapılış ve mahiyeti gereğidir. Müsavatın bir kıymet ve ideal haline gelmesi için aşiret beylerile onların etrafında toplanan ve şecerelerinin eskiliği nisbetinde mal, mülk kazanmak hakkını iktisap eden dar zümrenin ortaya çıkması icabetmiştir. Böylece müsavat, keskin bir realitenin reaksyonu olarak ortaya çıkmış daima ezen, istismar eden zümre ile, ezilen ve istismar edilen zümre arasındaki mücadelenin gayesi olmuştur. Bu mücadele aristokrasinin burjuvazi denilen daha geniş bir zümre tarafından kuşatılarak onun bünyesi içinde eritilmesi suretile hukukî safhayı başardığı gibi; Proleterya denilen en geniş sınıfın burjuvaziyi kuşatarak onu kendi bünyesi içinde eritmesi suretile de

Sosyalis müsavat

Baştarafı 1 üncü sayfada)

yet iktisatcıları bir hayli çalışarak Trudadung yani işler arasındaki muadeleti tayin ve tesbit etmişlerdir. O halde, sosyalist müsavat, ayni yevmiye değil, muadil işlerin muadil yevmiyeye tabi olması esasına dayanır. Şu halde, müsavat, yevmiye müsavatı şeklinde olursa müsavat değil müsavatsızlık olur. Ayni yevmiye şeklinde bir müsavat ancak kabiliyetsiz, ihtisastan mahrum, tenbel elemanların arzu edeceği bir müsavatçılıktır ki, bu da işçi sınıfının özlemiyeceği bir müsavattır. Bu müsavat ancak küçük burjuvaların istediği bir müsavattır. Netekim bunun böyle olduğu da Sovyetlerdeki Sıtahanofcıların (fazla randuman veren işçi) (Udarnik = Darbe indirici) tipi kalifiye işçilerin gün geçtikce miktarlarının çoğalması ile sabittir. Sovyet işçilerinin tek arzusu Sitahanofist olabilmeleridir. Ve sosyalist kuruluşta diğer işçi arkadaşlarını geride bırakmakdır. Buda kalifiye iş sahasında sosyalist yarışını ifade eder. Burjuva sahte müsavatcılığı, hakiki, sosyalist müsavatcılıktan nasıl farklı ise sosyalist rekabetde yine öylece burjuva rekabetinden farklıdır. Bunu da gelecek bir yazıda inceleyeceğiz.

Behçet Atılgan

DÜZELTME:

Geçen nüshada çıkan yazımızda anlaşılmıyacak kısmı yeniden veriyoruz:

Kapitalist cemiyette üçüncü rezilet Harbdır. Acaba sosyal politik kapitalist cemiyette Harbin önüne geçebilir mi. Profesörlerimizin ümit ve zanları hilâfına malesef hayır. Harb; yaşamakda olduğumuz kapitalizmin emperyalist safhasında mali sermayenin kendine işleyecek saha bulmasıdır.

Sosyal politikle kapitalist cemiyette harbi önleme ancak mali sermayenin dünya mikyasına müslihane olarak çalışma sahalarını paylaşmasile mümkündür. Bu da dünya piyasasını bir tek Tröst tarafından idare edilebilmesi demektir. Bunun vücuduna kapitalizmin müsavatsız inkişâf kanunu mânidir.

---

ekonomik safhayı başarmaktadır. Şu halde cemiyette müşahe edilen sınıflar arası mücadelenin en dar sınıfın hakimiyetinden en geniş sınıfın hakimiyetine doğru olduğu meydanda iken (xx) müsavatın tekâmüle aykırı olduğunu söylemek korkunç bir cehalettir.

Biyolojik tekâmülde buldukları «zayıfın kuvvetli tarafından ezilmesi» meselesini bir

— Lütfen sayfayı çeviriniz —

GÜN
Haftalık Kültür ve Aktüalite Dergisi

OKUYUCUMUZ DİYOR Kİ:

Gazetelerde gördüm: Ankara Tıp ve Fen fakülteleri binalarının inşaatı için 15 milyon liralık tahsisat kanunu tasarısı meclise verilmiş. Tıp ve Fen fakülteleri de birer okuldur. Ankara gibi büyük bir vilayette iki okul binası inşaatı için hazineden 15 milyon lira ayırmağa ne lüzum var?

Kırk elli köycüklerimizin eğitmen meskenleriyle beraber modern mekteplerini, hazineye hiç yük olmadan kendi kendilerine inşa ediverdikleri bu kalkınma devrinde, Ankara gibi kos kocaman bir merkez halkı kendi okullarını kendileri inşa ediverseler ya?..

O Ankaradaki 50 milyon Türk liralık salmayı ineğini, öküzünü mezata çıkarmadan, bir saatte ödemeğe muktedir en az 20 bin zengin, hasadı, harmanı yüzüstü komadan imeci, angaryaya koşulabilecek 50 bin aylak var.

Kadıköy Söğütlü çeşme caddesi 77/2
diş tabibi Muhlis Küni .

kelime oyunu yaparak bundan «cemiyette de tekâmül - müsavat tezadı hakimdir» neticesine ulaşmak, manası bir türlü anlaşılmayan bir meseledir.

Tekâmül, müsavatı yıkmakta ise hukukî müsavatın Fransada gökten düşmüş olması icabettiği gibi sosyalizmin de bugünkü dünyada esrarengiz cinler tarafından yaradılmış olması lâzım gelir.

Tekâmülün, müsavatı hergün biraz daha yaratmakta olduğu aşikâr iken bir softa bozuntusunun «tekâmül müsavatı yıkar» diye bağırması çok önemli bir komplekse dayansa gerektir.

İnsan cemiyetinin tekâmül istikameti müsavata doğrudur. Öyle ki bu noktada tekâmül ve müsavat kelimeleri birbirine karışacak kadar yaklaşıyor..

---

(1) Tekâmülün «ileri doğru» bir değişme olması sosyal müsavatı tahakkuk ettirmesi demektir. Sosyal değişme, müsavatı sağladığı nispette ileri ve onu ortadan kaldırdığı nisbette geridir.

(x) Hatta Orta - çağ da Yunan'dan ileri sayılamaz.

(xx) Ve bittabi bu tekâmül müsavatsızlıktan müsavata doğru sarih bir gidiş iken

Oğluma vasiyetim

Aziz NESİN

Beni ayva oğlum, güzel çocuğum! Yaşamak güzel şey, fakat uzun bir ömürden ümidim yok. Sana bir kaç sözüm var. Tutarsan tutarsın, tutmazsan, tutmazsın. Baba vasiyetidir, yerine getir emi oğlum?

Benim babama, yani senin dedene hayatında vâidlerde bulunmuşlar; hürriyete kavuşacağını söylemişler, dedeni son seferine gözleri açık selâmetledik oğlum. Hürriyete hasreti vardı onun ve bu sebepten öbür dünyaya ve bu sebepten Allaha inanırdı deden. Dünyada ne ki yapamamışsa, neler ona [illegible] Tuba ağacının gölgesinde, Allah diye akan ırmakların kenarında yapacağına ve söyliyeceğine inanırdı.

O öldü, bir hürriyet hasretini miras bıraktı. Bana da yıların yılı hürriyet vâdedildi.. ooh! Canım hürriyet. [illegible] iki kolum daima açık kaldı. Hak vehürriyet verilmiyor oğlum; sadaka değildir. Ve biz onu almasını beceremiyen miskinler... Sevgilim hürriyet! Onu beyler dağa kaldırmış oynatıyorlar. Ve biz dağdan da korkuyoruz, beyden de... Elimizi beye uzatmış, dilenir gibi hürriyet istiyoruz.

Sen korkak olma oğlum. Sana hürriyet vâdedenler oldukça dedeni ve beni hatırla. Beni de bir dönüşsüz sefere gözleri açık götüreceksiniz. Ve eğer sen hürriyete kavuşursan, gel beni ziyaret et, bir avuç toprak olmuş babanı, yat kabrimin üstüne, ver ağzını toprağa:

— Baba, dedi bana.. Matbuat kanunu değişecek, polis kanunu değişecek, cemiyetler kanunu değişecek, değişecek, değişecek.

— Ya hürriyet oğlum.

— Verecekler, baba!. vârediyorlar, komisyonlar toplanıyor, inceleyorlarmış baba. .

Yeter oğlum. Sen de oğluna, benim torunuma vasiyetini unutma. Neslimizden biri toprağımıza:

— Hürriyet var! Biz aldık hürriyetimizi, diye haykırırsa, biz, bütün miskin ölüler kalkacak ve topraklar ve taşlar canlanacak. İster tut, ister tutma vasiyetimi oğlum.

Haftanın kronolojisi

Bu kronoloji günlük gazetelerde yayınlanan bir haftalık zabıta ve Adliye vakalarına aittir.

- Şarköyünde Mehmet Ali kendisini tokatlayan 60 yaşındaki babasını öldürdü.
- Olluk köyünde bir sigara yüzünden bir kişi öldürüldü, iki kişi de yaralandı.
- İki esrar kaçakcısı ikişer sene ağır hapse mahkûm oldular.
- Bursada Mehmet Çavuş tabanca ile metresini yaraladı ve kendisi de öldü.
- Adanada kumar ve münakaşa yüzünden Sabahattin Şabani yaraladı, Hüseyini öldürdü.
- Bayındırda Hasan, kendisinden ayrılan karısını ve bacanağını öldürdü.
- Kasımpaşalı Yaşar teklifini kabul etmeyen Emineyi yaraladı.
- Sivasta azılı bir hırsız çetesi yakalandı.
- Şarkışlanın bir köyünde bir kavgada Ömer öldürüldü, iki kişi de yaralandı.
- Söğüt nahiyesinde bir çiftci bir tarla yüzünden diğer bir çiftciyi öldürdü.
- Ispartada üç kişi 14 yaşında bir kızı zorla kaçırdılar.
- İzmirde bir genç Poligon tabancasile öldü!..
- Zonguldakta Mehmet gebe karısını öldürdü.
- Bakırköyünde Hilmi metresile oturduğu evinde bir kurşun yarasile öldü.

★